

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

Gestaltning av upplevd trygghet i offentliga miljöer

En undersökning av trygghetshöjande gestaltning

Josefin Folke

Kandidatarbete 15 hp, institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Uppsala 2018

Titel: Gestaltning av upplevd trygghet i offentliga miljöer: en undersökning av trygghetshöjande gestaltning

Engelsk titel: Designing perceived safety in public spaces: a study in safety enhancing design

© Josefin Folke

Handledare: Ylva Dahlman, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Ulla Berglund, SLU, institutionen för stad och land

Examinator/kursansvarig: Ulla Myhr, SLU, institutionen för stad och land

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0725, Projekt i landskapsarkitektur

Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna

Nyckelord: Frodeparken, gestaltning, trygghet, upplevelse

Alla bilder i arbetet publiceras med erforderliga tillstånd.

Publiceringsår: 2018

Publiceringsort: Uppsala

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Den här kandidatuppsatsen handlar om det som till stor del påverkar våra rörelsemönster i vardagen, den upplevda tryggheten. Undersökningar visar att vi blir allt mer otrygga i våra städers offentliga miljöer. År 2016 var det 19 % av oss som upplevde en otrygghet när de rörde sig i det offentliga rummet kvällstid. Tidigare år har siffran legat mellan 15 – 16 %. Det är viktigt att vi som landskapsarkitekter och stadsplanerare fortsätter att studera vad som påverkar trygghetskänslan och hur vi kan använda det till vår fördel för att skapa en miljö som fler uppfattar trygg. Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka aspekter i en offentlig miljö som påverkar den upplevda tryggheten och hur de kan samverka för att höja eller sänka trygghetskänslan. Frodeparken i Uppsala inventerades under tre platsbesök med fokus på fyra sådana aspekter; vegetation, belysning, mänsklig närvaro samt skötsel. Valet av de fyra aspekterna baserades på en litteraturgenomgång. Resultatet visar att trots att upplevd trygghet är en väldigt individuell känsla så finns det en mängd sätt planerare kan påverka den. Men det finns också en risk att trygghetshöjande gestaltning kan sänka trygghetskänslan, då exempelvis belysningen på en plats kan synliggöra miljöer som upplevs otrygga.

Abstract

This Bachelor's thesis is about a phenomenon that largely affect where we chose to spend our time in our urban public spaces - perceived safety. Research show that we tend to feel more and more unsafe in the evening than we have been before. In 2016 there were 19 % of us who felt unsafe when walking in our cities. Earlier the number have been fluctuating between 15 – 16 %. In our roles as landscape architects and urban planners it is important that we continue to study what affects the perceived safety and how we can use it to our advantage in planning. The aim with the thesis is to get a better idea of what aspects of public places affect the feeling of safety and how they can work together to create a safer or intimidating environment. Frodeparken in Uppsala was analyzed during three visits that focused on four such aspects; vegetation, lighting, human presence and management. These four aspects were chosen based on the literature research that was part of my method. The result shows that despite perceived safety being a very personal feeling there are some ways we planners can influence it. But there is a risk that our safe enhancing measures can backfire and instead lower the feeling of safety. For instance, a lamppost can shed light on an unsafe area that would otherwise be covered in darkness.

Innehåll

Introduktion	5
Upplevd trygghet	5
Vilka upplever otrygghet	6
Frodeparken	6
Frodeparkens gestaltning	7
Syfte och frågeställning	8
Avgränsningar	8
Metod	9
Litteraturgenomgång	9
Platsbesök	9
Teori	11
Gestaltning av upplevd trygghet	11
Vegetation	11
Belysning	12
Mänsklig närvaro	13
Skötsel	14
Resultat	15
Vegetation	16
Belysning	17
Mänsklig närvaro	18
Skötsel	19
Analys	20
Diskussion	23
Metoddiskussion	23
Resultatdiskussion	23
Referenser	25

Introduktion

Den nationella trygghetsundersökningen som genomförs av brottsförebyggande rådet varje år visar att nästan 1 av 5 (19 %) känner sig otrygga när de rör sig i den offentliga miljön på kvällen. Denna siffra är från undersökningen som genomfördes 2016, och det är en ökning från tidigare undersökningar där andelen otrygga har varierat mellan 15 och 16 %. I samma undersökning från 2016 visar det sig att skillnaden i otrygghet också är stor mellan kvinnor och män. Den visar att 1 av 3 kvinnor känner sig otrygga och cirka 1 av 10 män. (Command et. al. 2017). Kulturgeografen Birgitta Andersson skriver i boken *Risk* att de olika könens trygghetskänsla är kopplad till olika typer av risk. Andersson skriver att mäns otrygghet är kopplad till risken att utsättas för våld. En kvinnas otrygghet är dessutom kopplad till risken att utsättas för sexuellt våld. (Andersson 2005, s. 12)

Enligt polisens siffror har antalet anmälningar angående sexuella ofredanden i Uppsala ökat med 60 % mellan sommaren 2015 och sommaren 2016. Antalet anmälda personrån har ökat med samma procentsats (Polisen 2017). En oro-väckande ökning men som också kan hjälpa till att förklara den ökande känslan av otrygghet hos båda könen.

En organisation som jobbar för att höja trygghetskänslan i Uppsala är Nattvandrarerna. Nattvandrarerna är en politiskt och religiöst obunden organisation vars syfte är att synas där stadens ungdomar rör sig och genom detta skapa ett förtroende och höja trygghetskänslan för alla (Nattvandring.nu u.å.) I början av 2017 hade nattvandrarerna i centrala Uppsala under ledning av Magnus Möllerström sin första vandring och en fredag i mars följde jag med på en vandring.

Otrygghetskänslan påverkar hur vi rör sig genom det offentliga rummet och när och hur vi nyttjar allmänna miljöer (Andersson 2005, s. 11). Den upplevda trygghetskänslan är individuell, vilket kan göra att det är svårt att sätta fingret på vad som är trygghetshöjande. Boverket skriver i texten *Plats för trygghet* (2010) att skapa ett offentligt rum som uppfattas tryggt av alla under hela dygnet är omöjligt. Just på grund av att trygghetskänslan lätt kopplas till olika platser, både på gott och ont. (Boverket 2010, s. 40) Därför blir det extra viktigt att vi som landskapsarkitekter undersöker vad som kan påverka trygghetskänslan och hur vi kan utnyttja detta till vår fördel för att skapa en tryggare miljö för fler än 80 % av befolkningen.

Upplevd trygghet

Den upplevda tryggheten handlar enligt Birgitta Andersson till stor del om att känna att en är i kontroll. Andersson skriver i rapporten *Rädslans rum* (2001) om viljan att på en offentlig plats ha överblick och se möjliga flyktvägar för att känna sig trygg.

Att vilja ha kontroll och överblick för att uppleva trygghet kan kopplas till Jay Appletons teori om prospect and refuge från 1975. Teorin är baserad på Darwins habitatteori som handlar om att arter föredrar att vistas i miljöer där de upplever en

högre chans att överleva (Jansson, Fors, Lindgren & Wiström 2013). Landskapsarkitekterna Märit Jansson, Hanna Fors, Therese Lindgren samt Björn Wiström (2013) skriver att element i offentliga miljöer kan ge indikationer om överlevnad och de som vistas i miljön får direkt en känsla om platsen är trygg eller inte. De skriver fortsättningsvis att ordet prospect som på svenska kan översättas till utsikt kopplas direkt till vår vilja att ha överblick över en miljö för att känna oss säkra (Jansson et al. 2013).

Vilka upplever otrygghet

Både kvinnor och män upplever otrygghet men det finns en skillnad när det kommer till vad respektive kön känner otrygghet inför. Mäns känsla av otrygghet är kopplad till risken att utsättas för våld och rån medan kvinnor också, och främst, känner en rädsla att utsättas för sexuellt våld (Andersson 2005 s. 43).

Den stora skillnaden i trygghet är inte en ny företeelse. Birgitta Andersson skriver i *Rädslans rum* (2001) att grunden för skillnaden lades redan under industrialismen. Hon skriver att den offentliga miljön blev maktens, pengarnas och männens spelplan och en plats där kvinnor var underordnade. Deras arena var hemmet. Enligt Andersson riskerade de respektabla kvinnorna att förlora sin dygd om de rörde sig själva offentligt och de var i männens miljöer tvungna att förhålla sig till den risken. Något som kvinnor, enligt Andersson, gör än idag (Andersson 2001).

Men vilket kön en tillhör eller vilken ålder en har är inte det enda som påverkar ens känsla av otrygghet. Andra parametrar som spelar in är bland annat etnicitet och boendesituation (Command et. al. 2017). När dessa parametrar också blandas in i ekvationen om otrygghet så uppmärksammas också den dubbla utsattheten. Exempelvis upplever en homosexuell kvinna en dubbel utsatthet baserad på hennes sexualitet samt kön (Andersson 2005 s. 49).

Frodeparken

Då min undersökning är baserad i Uppsala letade jag här efter en intressant miljö att undersöka när det kommer till trygghet. Valet landade slutligen på Frodeparken som är cirka 0,8 hektar stor och ligger nordost om centralstationen i Uppsala mellan Stationsgatan och Salagatan. Parkens form är avlång och den är drygt 300 meter lång. I öster avslutas parken med en gång- och cykelbro över Strandbodkilen och övergår där i Bergsbrunnsparken.

Omgivande bebyggelse består till största delen av flerfamiljshus. Längs Stationsgatan sträcker sig bostadsrättsföreningen Uppsala entré som byggdes mellan 2013–2016 (Allabrf u.å.). Uppsala entré består av sju stycken flerfamiljshus och är formgivna av Svendborg Architects (Skanska u.å.). Johnny Svendborg, kontorets ägare, berättar att kontoret vann stadsplaneringstävlingen bland annat på grund av deras plan att låta Frodeparken smälta samman med shoppingstråket längs Stationsgatan utan att förlora utblickarna från husen längs Salagatan. Han berättar fortsättningsvis att inspirationen för husens utformning bland annat är hämtad hos färgerna hos Frodeparkens många syrener blandad med den stadsmässiga stilen kring Uppsala centralstation (Skanska u.å.). I husen finns utöver bostäder också lokaler för verksamheter i bottenplan (Allabrf u.å.).

Längs Frodeparkens andra långsida där Salagatan löper är bebyggelsen äldre och runt fyra våningar. Bland annat finns bostadsrättsföreningen Ymer i hus byggda 1924 (Brfymer u.å.). De här husen har lummiga innegårdar med stora träd där ett staket mellan parken och innergården tydligt frångör den offentliga Frodeparken från den privata innergården. Detta står i kontrast till Uppsala entré där den privata grasmattan direkt leds ut i Frodeparken.

Figur 1 Situationskarta kring Frodeparken. Frodeparken är markerad i grönt och grått. Illustrationen över Frodeparken i denna karta är skapad av författaren, Josefin Folke. Bakgrundskarta: © Uppsala kommun.

Frodeparkens gestaltning

Frodeparken är en stadsdelspark i centrala Uppsala som invigdes 2013. 2016 var parken nominerad till Sienapriset. Uppsala kommun som var beställare hade ambitionen att rusta upp 1930-tals parken till en attraktiv och modern mötesplats (Temagruppen u.å.). Den nya gestaltningen är skapad av Temagruppen och ombyggnationen av parken skedde mellan 2010 och 2013. (Temagruppen u.å.)

Konceptet för Frodeparkens renovering var "pärlor på rad". (Temagruppen u.å.) I nomineringen till Sienapriset står det: "Varje plats har sitt unika blickfång, sin pärla. Det kan vara porlande vatten, en våt sten, en kanin i brons eller ett fågelbad." (Sveriges Arkitekter 2016). Pärlorna i parken, mötesplatserna, är fokuserade på umgänge och lekfullhet. En lekskulptur skapad av Beatrice Hansson och en stor kompisgunga utgör två av dessa (Temagruppen u.å.). Mellan dessa mötesplatser löper en böljande gångväg som är separerad från cykelvägen som löper jämte husen som utgör Uppsala entré. Utspridda över parken, längs gångvägen, finns mindre bronsskulpturer av olika djur, dessa är formgivna av Alice Magnusson (Temagruppen u.å.).

Vegetationen i parken utgörs av uppvuxna sparade lönnar och syrener. Träden och buskarna ramar in gångvägen och dess rum medan cykelvägen hålls separerad. Nya tillägg är buskar som komplement till syrenerna. Geometriska perennplanteringar finns i parken med kantstöd av granit.

Figur 2 Inventeringsplan över Frodeparken. Delarna i färg är offentliga och är de delar jag har arbetat med och undersökt närmare. De orangea figurerna visar var platsens lekelement återfinns medan de gula stjärnorna visar placeringen av bronsskulpturerna som finns i parken. Svarta markeringar visar var sittmöbler finns. Även lyktstolparnas placeringar är utmärkta.

Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka aspekter i en offentlig miljö som påverkar den upplevda tryggheten och hur de kan samverka för att höja eller sänka trygghetskänslan.

Undersöknings inriktning utgår från en övergripande frågeställning: Vilka element i Frodeparken påverkar den upplevda tryggheten och hur samverkar dessa med varandra?

Avgränsningar

Jag valde att avgränsa min undersökning till en parkmiljö. Det valet baserade jag på att dessa miljöer ofta kan upplevas som de mest otrygga offentliga rummen i våra städer. Boverket (2010) skriver att människor ofta kopplar grönska i en stad med känslor av tillhörighet och att grönskan förskönar stadsrummet, under dagtid. De fortsätter stycket med att skriva att dessa känslor under nattetid kan bytas ut mot känslor av otrygghet och rädsla (Boverket 2010, s. 40).

Jag valde också att fokusera min undersökning på den upplevda tryggheten hos parkbesökarna och inte på den faktiska tryggheten i det valda offentliga rummet, alltså hur brottsstatistiken ser ut. Det valet gjorde jag då det främst är den upplevda otryggheten som påverkar hur våra rörelsemönster ser ut i vardagen (Andersson 2005, s. 11).

Metod

I detta kapitel beskrivs den metod som användes för att svara på uppsatsens övergripande frågeställning. Vilka aspekter av Frodeparken har störst påverkan på den upplevda tryggheten. Litteraturgenomgången var den del av metoden som hjälpte till att svara på frågan. Platsbesöken, tillsammans med litteraturgenomgången gav underlag för vidare analys av de olika aspekterna och deras samverkan.

Litteraturgenomgång

Arbetet med litteraturgenomgången började stort med texten *Plats för trygghet* skapad av Boverket 2010. Den är sammanställd av många olika rapporter och artiklar om trygghet och texternas referenslistor blev en utmärkt start för att hitta relevanta källor som bättre passade in på mitt syfte.

Artiklar med fokus på faktisk trygghet rensades bort då fokus låg på den upplevda tryggheten. Med ett antal artiklar och rapporter om den upplevda tryggheten började arbetet med att läsa. Då många av dessa artiklar också är baserade på tidigare forskning fungerade även deras referenslistor som en ingång för att hitta studier som fokuserat en enskild del av den upplevda tryggheten, vegetation eller förvaltning exempelvis.

Utöver internetbaserade källor var det en författare som ofta dök upp i sökningar, Birgitta Andersson. Andersson är socionom, kulturgeograf och forskare och hennes genusgeografiska avhandling om kvinnors trygghet i det offentliga rummet blev en viktig källa i ett tidigt stadium. Andersson har utöver sin avhandling bland annat hjälp till med metodutvecklingen för just Boverkets *Plats för trygghet*.

När dessa texter var färdiglästa var det tydligt att det var fyra aspekter av offentliga miljöer som oftast togs upp i samband med upplevd trygghet. Dessa aspekter: vegetation, belysning, mänsklig närvaro samt skötsel nämndes inte alltid uttryckligen. Men mycket av det jag läste kunde placeras in under en av dessa aspekter som jag senare valde att basera mina platsbesök på.

Platsbesök

Valet av plats skedde genom att jag följde med centrala Uppsalas nattvandrare på deras vandring den 31:a mars 2017. Mycket av vandringen centrerade kring Uppsala centralstation då det var en plats som de ansåg var viktig att synas på för att höja trygghetskänslan. Magnus Möllerström berättade att när vädret blir varmare och fler rör sig i det offentliga rummet ska vandringarna utökas till Frodeparken samt Stadsträdgården.

Under arbetets gång genomfördes tre platsbesök, två under dagtid och ett under kvällstid. Hur besöken genomfördes illustreras i figur 3 längst ner i detta stycke. Mina besök startade i parkens nordvästra ände. Därifrån gick jag längs parkens gång- och cykelväg. Vid bron som går över Strandbodkilen och kopplar samman Frode-parken med Bergsbrunnsparken vände jag och gick sedan längs gångvägen som slingrar sig mellan parkens lönnar. När jag kom tillbaka till min startposition

vände jag och gick tillbaka samma väg. På detta sätt kunde Frodeparken observeras från alla de håll parken upplevs, både för de som rör sig genom parken och de som uppehåller sig i den. Det som observerades vid de olika tillfällena bestämdes av de fyra aspekter som under litteraturgenomgången visade sig ha störst påverkan på trygghetskänslan. Dessa var Frodeparkens vegetation, belysning, mänsklig närvaro samt skötsel. Inom dessa fyra kategorier undersöktes specifika faktorer som bedömdes ha påverkan på trygghetskänslan inom de fyra olika aspekterna.

Ett av dagbesöken samt kvällsbesöket skedde en vardag i april. Besöket under dagen skedde vid lunchtid och vädret var blåsig, kallt och mulet. Vid besöket som skedde under kvällstid runt klockan åtta samma dag duggade det annars var vädret så som under dagen. Det andra dagsbesöket skedde en vecka senare vid lunchtid. Denna dag var vädret soligt och inte ett moln syntes på himmeln. Längden på dessa besök var inte konstant utan berodde på vad som undersöktes samt mängden av saker som undersöktes vid de olika tillfällena.

Vid det första dagsbesöket undersöktes övergripande gestaltning kopplad till den upplevda tryggheten. Saker som undersöktes var mängden soptunnor, bänkar, gångstråkens dragning och rabatternas utformning. I den övergripande gestaltningen undersöktes även var vegetationen fanns, hur den såg ut och skötseln av den. I övrigt kartlades parkens möjliga vrår och platser som riskerar att bli tillhåll.

Vid kvällsbesöket samma dag undersöktes främst belysningen samt om det fanns spår av mänsklig aktivitet kvarlämnat från dagens parkaktiviteter. Belysningen undersöktes genom att mängden samt placeringen av armaturer antecknades samt om dessa fungerade. Inventeringen av belysningen inkluderade också ljusintensiteten av ljuskällorna samt om det fanns mörka fläckar utan ljus längs gång- samt cykelvägen.

Det tredje besöket, som skedde under dagtid hade fokus på den mänskliga närvaron. Undersökningen fokuserade på den mänskliga aktiviteten på platsen samt vilka det var som befann sig i parken. Fokus låg inte på vilka som rörde sig genom parken utan istället vilka som uppehöll sig i den.

Under arbetet med uppsatsen insåg jag att fotografier skulle behöva tas för att förtydliga i analyskapitlet. De bilderna togs i slutet av maj. Vid detta fotograferingstillfälle hade en gren på en av lönnarna i Frodeparken gått av och ramlat över vägen. Då denna gren forslades bort under dagen ansåg jag denna faktor intressant att diskutera. Så denna observation har inkluderats i resultatet trots att grenen inte observerades under mina tre platsbesök.

Figur 3 Illustrationsplan över Frodeparken som visar mitt rörelsemönster vid platsbesöken. Mina besök i parken skedde genom att starta i den röda punkten och följa den orangea markeringen till den blå punkten för att sedan gå tillbaka samma väg för att sedan avsluta platsbesöken där det startade.

Teori

Följande kapitel är en sammanfattning av den information som insamlades i de olika artiklarna och böckerna för att ge svar på uppsatsens frågeställning.

Gestaltning av upplevd trygghet

De fyra följande faktorerna är de aspekter av en utemiljö som oftast dyker upp i de texter som behandlar upplevd trygghet. Vegetationen och belysningen kan en landskapsarkitekt ha direkt kontroll över. Men vilka människor som kommer befinna sig i parken eller hur skötseln kommer att se ut kan tyckas vara utanför arkitektens kontroll. Men genom medvetna val exempelvis genom placering av vegetation samt möblering och vilka material vi väljer att använda går även dessa två faktorer att påverka.

Ordningen de fyra aspekterna presenteras i är inte av betydelse här och kommer inte heller att vara det i fortsättningen.

Vegetation

De grönområden vi har i våra städer är viktiga. De bullerdämpar, bidrar med biologisk mångfald, renar luften och kan dämpa effekterna av skyfall och

värmeböljor (Världsnaturfonden WWF u.å.). De är också viktiga för medborgarnas välbefinnande vilket är motsägelsefullt när det samtidigt är de som kan upplevas som mest otrygga (Andersson 2001). I en rapport från SLU skriver landskapsarkitekterna Allan Gunnarsson, Märit Jansson, Hanna Fors samt Eva Kristensson om vegetationsstyrning för ökad trygghet (2012). Författarna skriver att den största risken med vegetation när det kommer till att gestalta med trygghet i åtanke är att det blockerar siktlinjer. De skriver sedan att om genomsiktligheten ökar kommer också trygghetskänslan att öka, detta då en utsikt skapas och det går att se möjliga flyktvägar (Gunnarson, Jansson, Fors & Kristensson 2012).

Jansson et. al. (2013) skriver att ofta upplevs de naturlika grönmiljöerna mer otrygga än de mer ordnade parkrummen. Författarna jämför två olika forskningsresultat, ett från forskaren Anna Jorgensen och ett resultat från forskarna Halil Özgüner och Anthony Kendle. Jorgensen drar slutsatsen i sitt projekt att anledningen till varför vi upplever en ordnad park tryggare är att ordnade parkrum länge var det man föredrog i västvärldens parker (Jansson et. al. 2012). I den andra studien, utförd av Halil Özgüner och Anthony Kendle i Sheffield's parker, fick de inte samma resultat. I denna studie upptäcktes ingen skillnad i trygghet i en naturlig park jämfört med en mer formell parkstruktur (Jansson et al. 2013).

En annan anledning till att naturlika parkmiljöer kan upplevas otryggare kan vara att trygghetskänslan påverkas av hur långt det är till vegetationen, vad som finns på sidorna av exempelvis buskaget och hur den samspelar med belysningen (Gunnarsson et. al.). I Boverkets text *Plats för trygghet* (2010) skriver de om försök gjorda med datormanipulerande bilder där forskare undersökte hur trygg en plats uppfattades beroende på öppenhet, sikt, inramning och framkomlighet. De skriver att resultatet visade att ju mer omslutande av tät växtlighet en miljö är, desto mer otrygg upplevs den. (Boverket 2010, s. 46) Exempelvis upptäckte de att en gångväg som på båda sidor omgärdas av buskage har en högre upplevelse av otrygghet än en gångväg där endast en dess sidor har buskar (Jansson et. al. 2013). Något som kan kopplas till den påstådda preferensen för mer formella parkrum fortsätter Jansson et al. att diskutera när de skriver att sammanhängande och tydlig design av parkrummet kommer att öka den upplevda tryggheten (Jansson et al. 2013).

Mycket fakta angående upplevd trygghet och vegetation behandlar vegetationen i mellanskiktet, det vill säga buskagen. Den ska inte vara alltför tät och alltså ha en viss genomsiktlighet (Jansson et al. 2013). Jansson et. al. (2013) skriver om landskapsarkitekterna Don Luymes och Ken Tamminga som anser att helt fri sikt ska finnas mellan knä- och ögonhöjd. Dessa män anser även att vegetation som skapar skuggor och potentiella gömställen ska klippas ner (Jansson et al. 2013).

I *Plats för trygghet* (2010) skriver Boverket att det är viktigt att välja lämpliga växter till en parkmiljö. De skriver att det är viktigt att ta hänsyn till vart de ska stå då placeringen påverkar den skötsel som kommer att krävas. Boverket skriver fortsättningsvis att det också är viktigt, speciellt i vårt nordiska klimat, att ta hänsyn till hur växterna kommer att se ut under vinterhalvåret och när de inte blommar eftersom vissna och skräpiga växter påverkar känslan av trygghet (Boverket 2010, s. 46).

Belysning

Laura Loewen, Gary Daniel Steel och Peter Suedfeld, tre professorer vid University of British Columbia genomförde i början av 90-talet två studier för att

testa olika aspekter av Jay Appletons prospect and refuge-teori. Den första studien utfördes genom att 20 män och 35 kvinnor fick lista vad som kunde öka tryggheten på en offentlig plats (Loewen, Steel & Suedfeld 1993). Loewen, Steel och Suedfeld (1993) skriver i artikeln att svaren sammanställdes av Loewen och fyra andra som inte hade övrig koppling till studien i olika kategorier som de hade bestämt innan. Fortsättningsvis skriver författarna att resultatet av studien visade att den aspekt som oftast togs upp (av 42 av 55 tillfrågade) var ljus, både naturligt ljus och artificiellt ljus (Loewen, Steel & Suedfeld 1993).

Loewen, Steel och Suedfeld grundade som sagt sin studie i Jay Appletons prospect och refuge-teori. Den uppsikt och kontroll som ordet prospect översätts till förutsätter att en ser sin omgivning tydligt (Loewen, Steel & Suedfeld 1993). Det innebär att det går att se på håll om personen du möter är någon du känner eller inte samt om den utgör ett hot (Luymes & Tamminga 1995). För att den här typen av kontroll ska finnas ställs höga krav på belysningen, inte minst här på nordligare breddgrader där vintern är väldigt mörk. I exempelvis en parkmiljö är det därför inte bara viktigt att gång- och cykelvägar lysas upp utan även miljöerna runt omkring dessa (Nikunen & Korpula 2012).

Utöver var belysningen finns ställs också krav på hur belysningen fungerar för att den upplevda tryggheten ska öka. Landskapsarkitekterna Don Luymes och Ken Tamminga skriver i sin artikel *Integrating Public Safety and Use into Planning Urban Greenways* (1995) bland annat om vikten av hur belysningen fungerar. De menar att längs en gångväg är det bättre att ljuset samt dess intensitet är jämn än att skapa högintensivt ljus i punkter och med mörka partier mellan. Författarna skriver fortsättningsvis att det är viktigt att belysning i en offentlig miljö inte lockar en människa till en mörk plats och sammanfattar med att belysningen ska användas på ett effektivt och genomgripande sätt eller inte användas alls. På så sätt kommunicera vilka vägar som är tänkta för användning på natt- respektive dagtid (Luymes & Tamminga 1995).

Det är en balansgång att använda belysning i offentliga miljöer för att skapa en känsla av trygghet. Det finns en risk att belysning kan öka otrygghetskänslan då en obehaglig omgivning kan bli mer synlig istället (Nikunen & Korpula 2012). En individ kan också uppleva att den hamnar i en utsatt situation om den befinner sig i en alltför starkt belyst miljö medan omgivningen är dunklare då personen kan känna sig uttittad (Nikunen & Korpula 2012).

I *Plats för trygghet* (2010) skriver Boverket att det kanske inte är nödvändigt att alla platser ska användas under hela dygnet och att vi kanske också behöver de mörka platserna. De avslutar med att förtydliga att mörka platser kanske behövs men att det är viktigt att alternativa trygga stråk och platser erbjuds (Boverket 2010, s. 40).

Mänsklig närvaro

Den mänskliga aktiviteten och skötseln av en plats är inte lika tydligt bunden till gestaltningen av en plats som vegetation och belysning men är minst lika viktigt för trygghetsupplevelsen. En miljö kan vara tom och den kan vara befolkad, men ett rum med människor upplevs oftast som mer tryggt. Självklart är svaret inte så enkelt utan det beror också på vilka människor som finns i rummet (Andersson 2001). Som Andersson (2005, s. 42) skriver påverkas upplevelsen av en plats av vem du är som besöker den. Vilket kön du som besökare upplever dig ha samt vem och hur många du möter. Författaren betonar att är du en ensam kvinna så kommer

tryggheten påverkas negativt om du möter ett gäng med män medan en man som möter en ensam kvinna inte nödvändigtvis kommer uppleva en negativ känsla (2005 s. 42). Samtidigt kan en grupp med ungdomar skapa ett otryggt rum för en äldre man medan en yngre kvinna inte känner sig rädd och otrygg (Andersson 2001). Boverket (2010) skriver också att för unga flickor och pojkar är otrygghetskänslan i huvudsak kopplad till sociala sammanhang. De skriver att grupper av andra barn och unga kan uppfattas som det allra mest obehagliga tillsammans med alkoholister samt hemlösa. De skriver vidare att de två senare exemplen ofta är knutna till olika platser, exempelvis sittplatser, och när de platserna har passerats kan otrygghetskänslan försvinna (Boverket 2010, s. 40).

Men otryggheten i mötet mellan människor går att ta hänsyn till redan i gestaltningen av ett offentligt rum. Boverket skriver i sin text *Plats för trygghet* (2010) om vikten av placeringen av bänkar och gångstråk. De skriver att placeringen kan bli avgörande för om en plats upplevs trygg eller otrygg. Boverket beskriver ett scenario där en parkbesökare upplever sig iakttagen av någon som sitter på en parkbänk längs en gångväg. Den gående personen kan uppleva att gångvägen känns obehaglig och otrygg bara på grund av att en annan person finns i närheten. De avslutar med att det då spelar mindre roll vem det är som sitter på bänken. (Boverket 2010, s. 44) Författarna ger ett enkelt förslag på lösning på det här problemet genom att vinkla bänkar eller placera dem på en annan plats än precis intill gångstråket (Boverket 2010, s. 44).

Birgitta Andersson (2001) skriver att ett tomt rum ofta upplevs otryggare än ett offentligt rum med många människor i rörelse. Det kan tyckas motsägelsefullt då Boverket skriver att majoriteten av brott som begås i städer sker på livliga och folktäta platser (Boverket 2010, s. 41).

Arkitekten och professorn Jan Gehl skriver i sin bok *Cities for People* (2010) att en befolkad plats indikerar att den är säker och känslan av trygghet kommer att öka. Gehl skriver också att utöver människorna som befinner sig i det offentliga rummet skapar människorna som omger samma rum också en trygghetskänsla. Exempelvis genom att besökare i en park kan se upplysta fönster i bostadshusen som omger platsen (Gehl 2010, s. 98).

Gehl förklarar också att även om det inte finns människor i en miljö vid ett specifikt tillfälle kan lämnade tecken på mänsklig aktivitet höja trygghetskänslan. Exempelvis kvarlämnade cyklar och glömda leksaker då det går att känna en närvaro av andra människor trots att det inte finns några i ens direkta närhet (Gehl 2010, s. 99).

Skötsel

Skötsel och underhåll är en viktig faktor när det kommer till hur vi uppfattar staden och vår omgivning (Boverket 2010, s. 33). Att vistas i en miljö som upplevs misskött, övergiven och oplanerad ökar känslan av otrygghet (Boverket 2010, s. 33).

Jansson et. al. (2013) skriver att vandalism, klotter och nedskräpning är tre vanliga element i offentliga miljöer och tre element som spår på känslan av otrygghet. Författarna trycker också på vikten av att ta hand om en miljö så att den inte upplevs misskött. Något som tas upp i bland annat broken windows-teorin. (Jansson et al. 2013). Teorin togs fram av James Q. Wilson och George Kelling 1982 och hade ett stort inflytande inom polisyrket under slutet av århundrandet även om många var kritiska till den (McKee 2013). I *Encyclopædia Britannica*

beskriver författaren att teorin går ut på att allvarliga brott är resultatet av ett händelseförlopp. Ett förlopp som grundas i oordning och att om oordningen inte skulle finnas skulle brotten inte heller att ske (McKee 2013). Jansson et al. (2013) skriver att inom landskapsarkitekturen har teorin tolkats och implementerats på samma sätt. En miljö i oordning kan leda till en lägre standard, en ökning i brottsstatistik och en högre otrygghet (Jansson et al. 2013).

Det är inte bara vandalism som forskare diskuterar när det handlar om hur man ska förvalta en park för att höja trygghetskänslan. Även vegetationen kräver en del skötsel ur trygghetssynpunkt. Jansson et. al. (2013) skriver i sin artikel om Luymes och Tammingas starka åsikter om vegetationens mellanskikt. Utöver växtvalet spelar även skötseln av detta mellanskikt roll för att skapa den genomsiktlighet som höjer trygghetskänslan (Tveit & Sang 2015).

I Boverkets text *Plats för trygghet* (2010) utvecklas Tveit och Sangs tankar. De skriver att en vanlig typ av beskärning när tryggheten ska höjas i en park är röjning, att hårt beskära exempelvis buskage ner till markytan. De fortsätter genom att skriva att öppenheten som skapas av röjningen helt kommer att försvinna till nästa växtsäsong då växten skjuter en stor mängd nya skott. Denna typ av skötsel av växtligheten är i det långa loppet dålig och blir både dyr samt påverkar platsens estetik och trygghet negativt (Boverket 2010, s. 47). Annan skötsel av vegetationen för en tryggare miljö kan innefatta att stamma upp träd, även dessa grepp ökar överblickbarheten och genomsiktligheten (Jansson et al. 2013).

I vegetationsavsnittet diskuterade jag tydligare preferensen för mer ordnade och formella parkrum i förhållande till naturlika woodland-parker ur trygghetssynpunkt. Förvaltning och skötsel kan även kopplas till denna preferens. En formell park har högre krav på skötsel än vad en naturlig park har med perennrabatter omgärdade av kantstöd och formklippta häckar (Tveit & Sang 2015). Den mer tydliga skötseln höjer trygghetskänslan på samma sätt som en risig slymiljö bedöms sänka den (Tveit & Sang 2015).

Resultat

Detta kapitel visar resultaten av platsbesöken i Frodeparken representerade av olika illustrationsplaner med kompletterande texter. Resultaten är indelade i underrubriker baserade på teorikapitlet. De aktuella underrubrikerna är vegetation, belysning, mänsklig närvaro samt skötsel. Utöver dessa fyra aspekter finns även en illustrationskarta samt text under rubriken analys. Denna karta pekar ut ett antal platser i Frodeparken där de fyra trygghetsaspekterna samverkar för att skapa en tryggare eller otryggare miljö.

Vegetation

Kartan nedan visar Frodeparkens vegetation med ett antal platser i parken markerade där vegetationen tydligt påverkar trygghetskänslan.

Figur 4 Illustrationsplan över Frodeparken som visar hur vegetationen kan påverka siktlinjerna i parken. Den gröna pilen symboliserar att siktlinjerna längs gångvägen är bra då vegetationen inte är placerad i direkt anslutning till gångvägen. Den röda pilen symboliserar att siktlinjerna mellan Frodeparkens två främsta gångstråk ibland är dålig då vegetationen blockerar och minskar överblickbarheten.

Frodeparkens vegetation är till stor del bevarad från parkens tidigare gestaltning innan upprustning skedde 2010-2013. De uppväxta lönnarna och syrenerna är placerade i parkens kanter och kompletterande växtlighet är till största delen låg i form av exempelvis perennrabatter. På grund av denna gestaltning har parken långa siktlinjer, speciellt längs GC-vägen som är rakare än det gångstråk som böljar fram genom parken. Enligt den litteratur som jag läst hjälper långa siktlinjer till att höja trygghetskänslan då överblickbarheten och kontrollen ökar.

Mellan GC-vägen och gångstråket finns det en viss del större vegetation som blockerar sikten mellan de två vägarna vilket enligt viss litteratur kan upplevas otryggt då en förlorar kontrollen och inte kan se vem som rör sig på andra gångvägen. Viktigt är dock att notera att dessa buskage inte har någon "baksida" då det finns gångvägar på både sidor om buskagen vilket är bra ur trygghetssynpunkt. Det är också ett visst avstånd till tätare buskage och övrig vegetation. Detta avstånd är något som höjer trygghetskänslan för besökare i parken.

Frodeparken har en tydlig och genomgående gestaltning med perenner placerade i geometriska rabatter omgivna av kantstöd i granit. Gångstråken har en skarp kant mot gräsmattan med hjälp av gatsten. Följer du parkens gångväg finns det vissa element som följer en genom hela parken, exempelvis bronsskulpturerna. Frodeparken borde därmed upplevas tryggare, än en mer naturlig park.

Belysning

I kartan nedan är Frodeparkens belysning markerad.

Figur 5 Illustrationsplan med enbart Frodeparkens belysning markerad.

I Frodeparken tycks arkitekterna ha jobbat mycket med parkens belysning. Lyktstolparna har generellt en bra spridning över hela parken, speciellt längs GC-vägen som löper längs parkens södra långsida. Längs den vägen går du aldrig in och ut ur ljuset utan belysningen leder en fram längs vägen. Däremot bör det också tas med i beräkningen att längs den vägen finns också bostadshusen utmed Stationsgatan som kan bidra med extra ljus under dygnets mörka timmar.

Längs gångvägen som går genom parken finns det armaturer men här har de inte samma spridning. Däremot tycks det finnas en större mängd lyktstolpar vid de delar där parkens vegetation är tätare, exempel där fler stora lönnar finns.

Lyktstolparna är genom hela parken av samma höjd och ser likadana ut men trots det finns ljuskällorna under trädens lägsta grenar. Det bidrar till att parkens gångvägar alltid är upplysta då ljuskällorna inte blockeras av exempelvis löv och grenar. Lyktstolparna i Frodeparken är placerade längs med parkens gång- och cykelvägar samt de rumsligheter som bildas längs den böljande gångvägen i parkens mitt.

Mänsklig närvaro

Följande karta visar aspekter av Frodeparken som påverkar den upplevda tryggheten kopplad till parkens mänskliga aktivitet.

Figur 6 Illustrationsplan över Frodeparken med mänsklig aktivitet markerad. Svarta markeringar innebär sittmöbler, bänkar och picknickbord exempelvis. Den rosa cirkeln visar rester av aktivitet i parken.

I teorikapitlet om mänsklig aktivitet diskuterades placeringen av bänkar och gångstråk för att höja den upplevda tryggheten. I det stycket nämndes att otryggheten kan öka om parkbänkarna är placerade direkt vid gångvägen då en förbipasserande kan uppleva vägen otrygg och obehaglig.

I Frodeparken finns det parkbänkar placerade längs gångvägen som böljar fram genom parken mellan lönnar och syrener. Dessa är ur ett trygghetsperspektiv inte ultimata placerade men dessa bänkar är inte de enda bänkarna som finns i parken.

Övrig möblering är inte placerad precis intill gångvägen. Som det går att se på kartan är mycket av möbleringen bortflyttad från vägen som löper genom parken. Den är istället placerad vid de platser där det går att korsa parken från Salagatan till Stationsgatan. Dessa sittplatser tillsammans med picknickborden (de svarta markeringar som går att se i gräsmattan på kartan) är ur trygghetsperspektivet bättre placerade.

Den rosa cirkeln markerar en kvarlämnad skateboard som observerades vid ett av besöken i parken. Vid tiden då skateboarden observerades fanns ingen människa i närheten vilket kan tyda på att den är kvarlämnad eller glömd. Detta kan komma att påverka trygghetskänslan positivt då parkbesökarna kan uppleva att de inte är ensamma i parken även om de i själva verket är det.

Skötsel

Följande karta visar Frodeparken med fokus på skötseln.

Figur 7 Illustrationsplan över Frodeparken med markering av platser med koppling till skötseln av parken. De svarta cirkelarna symboliserar placeringen av parkens soptunnor. De rosa markeringarna visar vart någonstans klotter och graffiti gick att hitta. Slutligen visar den röda markeringen var en gren föll över gångvägen.

Frodeparken sköts väl. Det är en ren park med många soptunnor som används flitigt. Soptunnorna är placerade vid de ytor där sittmöjligheter finns och inte längs transportsträckorna. Gång- och cykelvägen är det tydligaste exemplet på detta.

Generellt finns det väldigt lite graffiti i parken. Det klotter som först uppmärksammas är graffiti på ett av de picknickbord som finns i parken längs gångstråket samt på en av parkbänkarna. Övrig graffiti är gömd på fasaderna till de förrådshus som hör till Salagatans bostadsrättsföreningar. Dessa fasader kan upplevas enklare att klottra på utan att bli upptäckt. I parken kan de klottra på fasaderna utan att synas genom att luta sig över staketet som skiljer den offentliga parken från den privata marken.

Vid det sista besöket i parken, som jag gjorde vid ett tillfälle då jag skulle ta fotografier till uppsatsen, hade det fallit en gren från en av lönnarna över gångvägen. Grenen gjorde det omöjligt att korsa gångvägen utan att gå ut på gräsmattan. Vid mitt besök i parken var klockan runt 11 på förmiddagen, och när jag cyklade genom parken på vägen hem några timmar senare hade grenen flyttats bort från parken. Även om detta exempel inte påverkar den upplevda tryggheten något nämnvärt kan det vara ett exempel på att det läggs resurser på att hålla stadsdelsparken i ett bra skick.

Analys

Analysen visar olika platser i Frodeparken där de fyra ovanstående aspekterna av upplevd trygghet (vegetation, belysning, mänsklig närvaro samt skötsel) har samverkat för att skapa en tryggare eller otryggare miljö.

Figur 8 Analysplan över Frodeparken. I planen finns tre olika platser markerade där varsitt fotografi är taget. Till varje av de tre platserna finns ett exempel på hur de fyra olika aspekterna av upplevd trygghet har samverkat för att höja eller sänka trygghetskänslan.

Fotografi nr. 1. Ett mörkt buskage i Frodeparken mot en husfasad med klotter på. Fotograf: Josefin Folke Datum: 20 maj 2017

Fotografiet på föregående sida visar en mörk baksida mot ett hus skuggad av ett stort syrenbuskage, som inte lysas upp av någon typ av ljuskälla. Detta är ett bra exempel på en otrygg miljö, som lätt kan kännas som en plats där en angripare kan stå gömd utan att synas från gångvägen, som i detta fall ligger till höger utanför bilden.

Att denna plats har blivit ett ställe att undkomma ovälkomna blickar blir tydligt när en uppmärksammar klottret som skymtas på fasaden. Det går att stå gömd i buskaget och klottra på boden utan att bli upptäckt, varken från Frodeparken eller från de närliggande husen.

Men behöver bristen på ljus endast vara negativt? Bristen på ljus på denna plats kan hjälpa till att dölja platsen för förbipasserande som rör sig i Frodeparken på kvällar och nätter. När denna plats inte lysas upp och därmed blir mindre synlig minskar risken att den upplevs otrygg när det är mörkt.

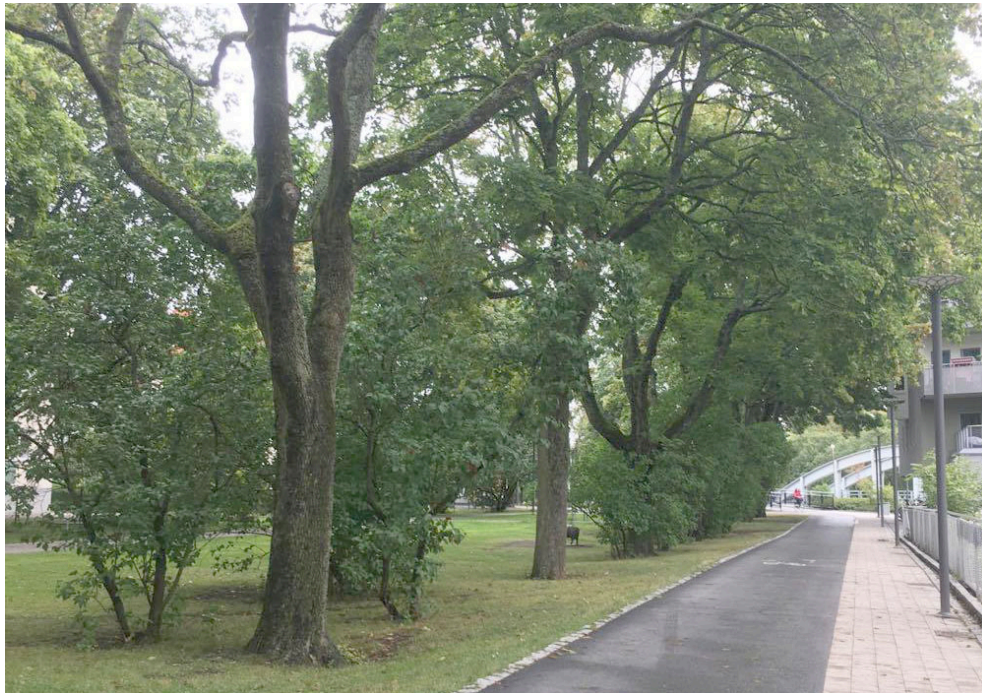

*Fotografi nr. 2. Två parkbänkar upplysta av en lyktstolpe i Frodeparken.
Fotograf: Josefin Folke Datum: 20 maj 2017*

Fotografiet ovan visar, i likhet med förra exemplet, en plats där belysningen kan synliggöra element i en offentlig miljö som sänker trygghetskänslan. I kapitlet om mänsklig närvaro nämndes att vissa människor har sina otrygghetskänslor kopplade till platser. Exempelvis bänkar som de kopplar till alkoholister och hemlösa, men att otrygghetskänslan försvinner när platsen har passerats.

Denna bild visar en plats där parkbänkar lysas upp av en lyktstolpe, belysningen höjer visserligen trygghetskänslan då överblickbarheten och kontrollen över parken ökar men den lyser också upp en miljö som många upplever otrygg.

Hade lyktstolpen stått kvar medan parkbänkarna flyttats hade platsen inte upplevts otrygg av de människor som har sina otrygghetskänslor kopplade till dessa typer av platser. Något som är positivt för trygghetsupplevelsen i det här fallet är att det går att ta beslutet att inte direkt passera den här platsen. Detta eftersom dessa bänkar är placerade på en plats där en kan välja mellan två olika vägar runt en perennplantering.

*Fotografi nr. 3. Frodeparkens gångväg. Trädens kronor är beskurna, kanske för att inte blockera ljuset från lyktstolparna. De röda cirkelarna visar platserna där snitten skett. Fotograf: Josefin Folke
Datum: 20 maj 2017*

Detta foto representerar en plats där belysningen och parkens vegetation har samverkat för att skapa en tryggare miljö.

Något man måste ta hänsyn till när det kommer till vegetation och belysning är årstidernas påverkan. Under vintern när träden inte har några löv kommer ljuskällorna att vara synliga oavsett armaturernas höjd och placering. Under sommaren när träden får sina löv finns det en risk att ljuset inte når marken om armaturerna är placerade så att trädens lövverk blockerar ljuset. Ett enkelt sätt att undvika denna problematik är att lyktstolparnas höjd är lägre än de lägsta grenarna på träden. I det här fallet är lyktstolparnas höjd konstant genom parken oberoende av omgivande vegetation.

Som det går att se på trädet i förgrunden har det beskurits genom att grenar är borttagna i nedre delen av kronan. Det är mycket möjligt att dessa har tagits bort för att inte blockera ljuset från ljuskällorna och därmed skapa en högre trygghetskänsla vid alla årstider.

Diskussion

I följande avsnitt diskuteras först hur väl den valda metoden fungerade samt dess styrkor och svagheter. Sedan följer en diskussion kring resultatet och min frågeställning.

Metoddiskussion

Mitt arbete startade den kvällen jag valde att följa med centrala Uppsalas nattvandrare på en av deras vandringar. Anledningen till varför jag valde att göra detta var främst att få inspiration i valet av park att undersöka som en del av min uppsats. Jag ansåg att denna vandring gav mig väldigt mycket i den första fasen i uppsatsskrivandet. Dels bidrog den med att introducera mig till Frodeparken då det inte alls var en park jag hade reflekterat över innan men som jag då insåg skulle passa utmärkt att undersöka närmare. Men även genom alla de personer som var en del av vandringen var väldigt tillmötesgående och delade med sig av sina egna upplevelser av trygghet.

Resterande delar av min metod, en litteraturgenomgång i kombination med platsbesök i Frodeparken fungerade bra. Denna del av arbetet började med att jag läste en stor del litteratur för att hitta underlag för mina platsbesök. Jag sökte efter exempel på olika egenskaper som påverkar den upplevda trygghetskänslan och baserade sedan mina platsbesök på dessa. Det som jag sedan reflekterade över kunde vara negativt med detta sätt att arbeta är att jag kanske hade ett alltför smalt synsätt. Då jag endast sökte efter de egenskaper jag läst om i litteraturen. Risker finns att jag därför missade många aspekter i parken som jag hade uppmärksammat om jag även hade besökt parken opåverkad och bara utgick från mina egna upplevelser.

Då jag valde att dela upp resultatet i fyra kartor och jag kunde bestämma vilken av planerna jag skulle fokusera på vid vilket platsbesök tyckte jag annars att mina tre besök räckte för att få en helhetsbild utifrån min valda metod. Trots allt var mycket av det jag skulle inventera design och därmed konstant, exempelvis armaturer och sittplatser. Det blev däremot svårare när det var mer abstrakta fenomen som skulle undersökas, skötsel eller den mänskliga närvaron. Speciellt den mänskliga närvaron är något som ständigt förändras och det är då svårt att dra några slutsatser om hur den i Frodeparken kan påverka den upplevda tryggheten.

Valet av platser att analysera var ständigt närvarande då samspelet mellan olika element av trygghetshöjande gestaltning är något jag är väldigt intresserad av och något jag ville undersöka närmare. De platserna jag till slut valde att analysera var platser som jag på olika sätt och under flera av mina platsbesök reflekterade över.

Resultatdiskussion

Jag upplevde att min slutgiltiga frågeställning: "Vilka element i Frodeparken påverkar den upplevda tryggheten och hur samverkar dessa med varandra?" gav mig en bra utgångspunkt för min metod och jag anser att resultatet väl reflekterade det jag ville få ut av arbetet. Min frågeställning ändrades och utvecklades under arbetets gång i samma takt som min metod och mitt arbetssätt ändrade. I slutändan

blev mitt resultat faktabaserat med ett stort fokus på den faktiska gestaltningen i Frodeparken. I början ville jag undersöka andra personers upplevelse av parken, kanske genom att utföra intervjuer eller någon typ av enkät. Men ju mer jag läste in mig på ämnet och pratade med personer i min närhet om upplevd trygghet så insåg jag att det skulle bli svårt. Exempelvis fanns det en risk att den miljö den tillfrågade personer befann sig i, deras humör och känslor den specifika dagen skulle ge stora utslag i resultatet. Det skulle då bli svårt att analysera och dra några slutsatser från resultatet. Jag valde därför att ändra min frågeställning så att det bättre passade mitt syfte.

Min egen upplevelse av nattvandringen var positiv. Som jag skrev i metoddiskussionen gav den mig mycket inspiration till mitt fortsatta arbete men hade ingen direkt påverkan på mitt resultat. Indirekt påverkade vandringen däremot resultatet då jag med största sannolikhet hade använt en annan miljö i min undersökning om jag inte deltagit vid detta tillfälle. Då hade inte bara miljön och min metod varit en annan men även mitt resultat och min analys hade påverkats.

Boverket skriver i texten *Plats för trygghet* (2010) att det är omöjligt att skapa en plats som upplevs trygg av alla under dygnets alla timmar. Baserat på den undersökning jag har utfört i Frodeparken kan jag instämma i det Boverket skriver. Den litteratur jag har tagit del av under detta arbete visar att det finns en stor mängd sätt att med hjälp av design påverka hur en plats upplevs. Frodeparkens gestaltning och placering mellan bostadshus gör att den prickar in många av de element som litteraturen jag läst anser fungerar trygghetshöjande. Men det visar sig också att Frodeparken har vissa, enligt litteraturen, svaga platser ur en trygghetssynpunkt. Ofta var dessa platser olyckligtvis platser där ett trygghetshöjande designval kan samverka med andra egenskaper för att skapa en otryggare miljö.

Fortsättningsvis vore det intressant att titta vidare på olika årstiders påverkan på upplevd trygghet. Många av de egenskaper jag har diskuterat är väldigt beroende av just årstider och dess påverkan på växter och människors användning av utomhusmiljöer. Det vore också intressant att titta vidare på olika brukargrupperns upplevelse av offentliga miljöer. Min undersökning och den litteratur jag läst har jag själv valt och det har gjort att arbetets fokus har utgått väldigt mycket från mig och mina upplevelser som en ung kvinna i dagens samhälle. Att undersöka mer utsatta grupperns upplevelse av trygghet vore intressant då det troligen blir ett helt annat resultat.

Referenser

- Allabrf (u.å.). *BRF Uppsala Entré*. <https://www.allabrf.se/brf-uppsala-entre> [2017-05-03]
- Andersson, B. (2005). *Risk – om kvinnors erfarenhet och fysisk planering*. Linköping: Centrum för kommunstrategiska studier.
- Andersson, B. (2001). *Rädslans rum – trygghetens rum – ett forskningsprojekt om kvinnors vistelse i trafikrummet* (Rapport 2001:32). Stockholm: Vinnova. <http://www.vinnova.se/upload/EPiStorePDF/vr-01-32.pdf>
- Boverket (2010). *Plats för trygghet – inspiration för stadsutveckling*. Karlskrona: Boverket. http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/plats_for_trygghet.pdf [2017-05-11]
- Brfymer (u.å.). *Välkommen till Brf Ymer*. <http://www.brfymer.se/> [2017-05-03]
- Command, C., Hambrook, E., Wallin, S., Westerberg, S., Irlander Strid, Å. & Hvitfeldt, T. (2017). *Nationella trygghetsundersökningen 2016 - om utsatthet, otrygghet och förtroende* (Rapport 2017:1). Stockholm: Brottsförebyggande rådet. https://www.bra.se/download/18.37179ae158196cb172d6047/1483969937948/2017_1_Nationella_trygghetsundersokningen_2016.pdf
- Gehl, J. (2010). *Cities for People*. London: Island Press.
- Gunnarsson, A., Jansson, M., Fors, H. & Kristensson, E. (2012). *Vegetationsstyrning för ökad trygghet* (Rapport 2012:13). Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. http://pub.epsilon.slu.se/9014/7/gunnarsson_et_al_120903.pdf
- Jansson, M., Fors, H., Lindgren, T. & Wiström, B. (2013). Perceived personal safety in relation to urban woodland vegetation – A review. *Urban Forestry & Urban Greening*. 12(2), ss. 127–133. DOI: [dx.doi.org/10.1016/j.ufug.2013.01.005](https://doi.org/10.1016/j.ufug.2013.01.005)
- Loewen, L., Steel, G. D. & Suedfeld, P. (1993). Perceived safety from crime in the urban environment. *Journal of environmental psychology*. 13(4), ss. 323-331. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(05\)80254-3](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(05)80254-3)
- Luymes, D. T. & Tamminga, K. (1995). Integrating public safety and use into planning urban greenways. *Landscape and Urban Planning*. 33(1-3), ss. 391-400.
- McKee, A. (2013). Broken windows theory. *Encyclopædia Britannica*. Tillgänglig: <https://www.britannica.com/topic/broken-windows-theory> [2017-05-12]
- Nattvandring.nu (u.å.). *Att nattvandra*. <http://nattvandring.nu/Detta-ar-nattvandringnu/Att-nattvandra/> [2017-04-10]
- Nikunen, H. & Korpela, K. M. (2012). The effects of scene contents and focus of light on perceived restorativeness, fear and preference in nightscapes. *Journal of Environmental Planning and Management*. 55(4), ss. 453-468. DOI: 10.1080/09640568.2011.608548
- Polisen (2017). *Ökad brottslighet och ny narkotika har fått en ny gatubild att växa fram*. <https://polisen.se/Aktuellt/Nyheter/Uppsala/Sa-forandras-Uppsalas-gator/> [2017-05-05]
- SKANSKA (u.å.). *BRF Uppsala Entré, Uppsala – unik arkitektur och ett smartare läge mitt i stan*. [broschyr]. <http://bostad.skanska.se/sok-bostad/uppsala-uppsala-entre/> [2017-06-01]
- Sveriges arkitekter (2016). *Nominerade till Sienapriset 2016*. <https://www.arkitekt.se/nominerade-till-sienapriset-2016/> [2017-05-03]

- Temagruppen (u.å.). *Frodeparken, Uppsala*.
<https://www.temagruppen.se/projekt/frodeparken-uppsala/> [2017-04-05]
- Tveit, M. & Sang, Å. (2015) Landscape assessment in metropolitan areas – developing a visual indicator-based approach. *SPOOL*. 1(1). DOI:
[dx.doi.org/10.7480/spool.2013.1.641](https://doi.org/10.7480/spool.2013.1.641)
- Världsnaturfonden WWF (u.å.). *Grönare städer – framtidens städer* [broschyr].
http://www.wwf.se/source.php/1618757/14-4026_urbangr%F6nska_151018_2.pdf [2017-04-05]